

Nejde však o uznání, ale o to, abychom dělali, co nám přinese vnitřní harmonii.

Pavel pokračoval v rabínské tradici a vyučil se řemeslu, takže byl s to vydělat si na své živobytí sám jako výrobce stanů. Byl hrdý na to, že tak nebyl pro církevní obce přítěží. Soluňanům píše: „Ve dne v noci jsme se lopotili, abychom nikomu z vás nebyli na obtíž. Ne že bychom na to neměli právo, ale dáváme vám sami sebe za vzor, který byste mohli napodobovat. Ano, už tehdy, když jsme byli u vás, přikazovali jsme vám: ‘Kdo nechce pracovat, ať nej!’“ (2 Sol 3,8–10). Martin Luther se později této věty chápe a požaduje: „Pokud můžeš pracovat a obstarat si chleba, [...] jdi a obstaraj si ho“ (Martin Luther, Das vorbild der Selbsthingabe, Vzor sebeobětování).

Pavel pro živobytí stanovuje důležitý princip: nemáme žít z práce druhých. Vztáhneme-li jej na dnešní hospodářskou situaci, má tento princip nanejvýš výbušný charakter. Živobytí, které pochází z příjmů z majetku nebo ze spekulacních obchodů, stojí k tomuto pokynu svatého Pavla v přímém protikladu. Můžeme si také zcela strážlivě položit otázku: jaké užitečné věci či služby vznikají, pokud někdo dostává „mzdu“ ve formě úroků či zisku z pouhého nákupu a prodeje virtuálního, ve skutečnosti neexistujícího „zboží“ typu finančních produktů?

Ještě zřetelnějším je to ve dvou následujících větách Pavlova listu: „A teď slyšíme, že někteří z vás žijí zahálčivě a vůbec nepracují, ale jsou velmi zaměstnaní věcmi, do kterých jim nic není. Takovým (lidem) důrazně přikazujeme (mocí, kterou máme) od Pána Ježíše Krista, aby v klidu pracovali a jedli chléb, na který si sami vydělají“ (2 Sol 3,11n). Očividně se někteří křesťané v Soluni domnívali, že kvůli blížícímu se příchodu Ježíše už nemusí vůbec pracovat. V průběhu církevních dějin se stále znovu objevovali „zbožní“, kteří se domnívali, že zbožnost sama stačí a že se nemusí starat o pozemské věci. Proti této tendenci, která je občas v jistých duchovních kruzích oblíbená i dnes, se Pavel obrací. Jen díky své vlastní práci získáváme morální nárok na denní chléb, a pouze tento chléb, na který jsme si sami vydělali, máme jíst. Pro Pavla je ochota pracovat a vydělávat si na své živobytí sám znamením pravé zbožnosti.

Na některých místech Ježíš svými slovy sleduje, aby se člověk v práci podřídil požadavkům všedního dne. Práce je však pro něj zároveň symbolem práce na sobě samém. A práce na sobě samém je ještě namáhavější než vnější práce. Zřetelně to lze vidět ve slovech, která říká Ježíš svým učedníkům: „Kdo chce jít za mnou, ať zapře sám sebe, den co den bere na sebe svůj kříž a následuje mě“ (Lk 9,23). Lukáš rozuměl těmto Ježíšovým slovům tak, že máme na sebe vzít to, co nás v práci denodenně potkává, co se nám staví do cesty. Skrže to se pak staneme otevřenými pro tajemství Ježíše, pro tajemství Boží. Osvobodíme se od vlastního ega a otevřeme přístup Ježíšovu duchu. Denní výzvy, které práce přináší, jsou tedy pro Ježíše cestou duchovního růstu.

Friedrich Assländer, Anselm Grün – Práce jako duchovní úkol

Uvedené knihy je možné zakoupit na adrese www.ikarmel.cz

Prameny, odkazy

Daniel J. Harrington – Evangelium podle Matouše – Sacra pagina; Silvano Fausti – Nad evangeliem podle Matouše; Petr Karas – Boží slovo na každý den; Angelo Scarano – www.pastorace.cz; Petr Mareček – www.biblickedilo.cz; Misál na každý den liturgického roku

Vydává Pastorační středisko brněnské diecéze ve spolupráci s Karmelitánským nakladatelstvím jako součást diecézního biblického programu Vezmi a čti.
Ke stažení na www.vezmiacti.cz.

25. neděle v mezidobí – cyklus A

21. září 2014

Ježíš řekl svým učedníkům toto podobenství: ¹„Nebeské království je podobné hospodáři, který vyšel časně zrána najmout dělníky na vinici. ²Smluvil s dělníky denár na den a poslal je na vinici. ³Když vyšel kolem devíti hodin, viděl jiné, jak stojí nečinně na trhu. ⁴Řekl jim: Jděte i vy na mou vinici a dám vám, co bude spravedlivé. ⁵A šli. Kolem dvanácti a kolem tří hodin odpoledne vyšel znovu a udělal to zrovna tak. ⁶Vyšel kolem pěti hodin a našel jiné, jak tam stojí, a řekl jim: ‚Co tu celý den nečinně stojíte?‘ ⁷Odpověděli mu: ‚Nikdo nás nenajal.‘ Řekl jim: ‚Jděte i vy na mou vinici!‘ ⁸Když nastal večer, řekl pán vinice svému správci: ‚Zavolej dělníky a vyplat jim mzdu, začni od posledních k prvním.‘ ⁹Přišli ti, kdo nastoupili kolem pěti odpoledne a dostali po denáru. ¹⁰Když přišli první, mysleli, že dostanou víc, ale i oni dostali po denáru. ¹¹Vzali ho, ale reptali proti hospodáři: ¹²‚Tady ti poslední pracovali jedinou hodinu, a dals jim zrovna tolik co nám, kteří jsme nesli tíhu dne i horko.‘ ¹³On však jednomu z nich odpověděl: ‚Příteli, nekřivdím ti. Nesmluvil jsi se mnou denár? ¹⁴Vezmi si, co ti patří, a jdi. Chci však i tomuhle poslednímu dát jako tobě. ¹⁵Nesmím s tím, co je moje, dělat, co chci? Anebo závidíš, že jsem dobrý?‘ ¹⁶Tak budou poslední prvními a první posledními.“

1. čtení:

Iz 55,6-9

2. čtení:

Flp 1,20c-24,27a

Evangelium:

Mt 20,1-16a

Srovnání:

Lv 19,13;

Dt 24,15;

Mt 6,23;

Mk 7,22;

Mt 19,30;

Mk 10,31;

Lk 13,30

Mt 20,1-16a

Úvod k meditaci

I nám se může zdát tento typ odměňování jako nespravedlivý a nepřijatelný. Nezapomeňme ale, že zde nejde o skutečnou mzdu za práci, ale jedná se o účast v Božím království. A tato účast je vždy darem, milostí. Není z našich zásluh, ale ze síly Boží přízně. Moje přičinění se a námaha na dobrém díle je ale znakem toho, že tento dar s vděčností přijímám. Boží velkorysost překračuje naše chápání. Jaké je to s mojí velkorysostí? Vede mě velkorysost ke schopnosti bezpodmínečné lásky?

Výklad biblického textu:

Kontext: Ježíš mluví často ve svých podobenstvích o vinici. Podobenství o dělnících na vinici (Mt 20,1-16), podobenství o dvou synech (Mt 21,28-32) a podobenství o zlých vinařích (Mt 22,33-41) vytváří trilogii v Matoušově evangeliu s tematikou vinice. V tomto dnešním podobenství nás Ježíš poučuje, že před Bohem nemůžeme trvat na pevném poměru mezi výkonem a odměnou a že se nemůžeme domáhat vypočitatelné odměny na základě našeho výkonu. Bůh nenechá žádnou námahu bez odměny. Bůh si však ponechává vlastní svobodu a může bohatě obdarovat ze své svobodné dobroty – nehledě na veškeré zásluhy.

1 Nebeské království je podobné hospodáři, který vyšel časně zrána najmout dělníky na vinici: Podobenství o dělnících na vinici se objevuje pouze v Matoušově evangeliu. Vyprávění je v podobenství založeno na pracovním vztahu mezi majitelem vinice, hospodářem, a různými skupinami dělníků. Jedná se patrně o období vinobraní, kdy je třeba k práci mnoha rukou. Z tohoto důvodu najímá majitel vinice dělníky nejen na začátku pracovního dne, nýbrž i během dne, dokonce i hodinu před ukončením práce.

2 Smluvil s dělníky denár na den a poslal je na vinici: S prvními dělníky hospodář smluvil obvyklou denní mzdu – jeden denár (20,2), která byla vyplácena podle tehdejšího zvyku večer (Lv 19,13; Dt 24,15; Tob 4,14).

3 Když vyšel kolem devíti hodin, viděl jiné, jak stojí nečinně na trhu: Pozdějším dělníkům přislíbil dát, *co bude spravedlivé* (20,4.5).

7 Odpověděli mu: ‚Nikdo nás nenajal.‘ Řekl jim: ‚Jděte i vy na mou vinici!‘: Poslední dělníky posílá na svou vinici bez toho, že by výslovně mluvil o nějaké odměně.

8 Když nastal večer, řekl pán vinice svému správci: ‚Zavolej dělníky a vyplat jim mzdu, začni od posledních k prvním.‘

9 Přišli ti, kdo nastoupili kolem pěti odpoledne a dostali po denáru: Kdyby se měla vyplácet odměna podle přesně vykonané práce, pak by měli poslední dělníci dostat dvanáctinu odměny prvních. Jestliže však poslední dostali celý denár (20,9), pak by měli první dostat 12 denárů. Přesto však nechává majitel vinice vyplatit všem, od posledního do prvního, stejnou odměnu, každému jeden denár.

11 Vzali ho, ale reptali proti hospodáři: Dělníci, kteří *nesli tíhu dne i horko* hledí na zásadu, podle které odměna musí odpovídat výkonu. Pán vinice jim ale chce dát poznat širší úhel na věc, a vypočítává řadu dalších faktorů, které jsou důležité pro jeho jednání a jeho posuzování.

15 Nesmím s tím, co je moje, dělat, co chci? Anebo závidíš, že jsem dobrý?: Pán vysvětluje důvody svého jednání. Nejprve se pán vinice zmiňuje o své spravedlnosti. Dává prvním najatým dělníkům takovou odměnu, kterou s nimi ujednal: *Nesmluvil jsi se mnou denár?* (v.13) Někdy jim mzdu a nekřivdí jim. Pak jim připomíná svou svobodu. Může svobodně disponovat se svým majetkem. Může z něj dát komu chce a nikdo mu v tomto ohledu nemůže stanovovat předpisy. Jako důvod svého jednání vůči posledním najatým dělníkům zmiňuje pán vinice dobrotu. Plnou mzdu obdrželi ne proto, že by si ji zasloužili svou prací nebo že by na ni měli nárok, nýbrž proto, že pán vinice je dobrý.

16 Tak budou poslední prvními a první posledními: Podobenství o dělnících na vinici, které je odpovědí na kritické postoje židovských zbožných vykonavatelů Mojžíšova zákona, dramatizuje zkušenost Ježíšovy misijní činnosti v Izraeli. On, který byl odmítnut jako mesiáš vyvoleného národa, volá ty, kteří byli pokládáni za vyloučené ze spásonosné činnosti jako hříšníci a neznalý lid. Ti se stávají prvními adresáty dobrotivého a štědrého Božího působení. Toto podobenství uvádí do krize židovství, zvláště ty náboženské proudy a směry, které rozvinuly nauku o vykoupení, jež se zcela zakládá na lidském úsilí. Naproti tomu Ježíš hlásá spásu, která je nezaslouženým Božím darem. Pouze Boží spásonosná činnost umožňuje učedníkovi, aby Ježíše svobodně, nerozdělným srdcem a bez kompromisů následoval (Mt 19,26).

K tématu

Známe je Ježíšovo podobenství o dělnících na vinici, které ze začátku mnoho lidí provokuje, protože se zdá, že odporuje naší představě o zasloužené mzdě. „Nebeské království je podobné hospodáři, který vyšel časně zrána najmout dělníky na svou vinici“ (Mt 20,1).

Podobenství popisuje tehdejší hospodářské vztahy v Palestině. Existovalo mnoho nezaměstnaných, kteří se různým zaměstnavatelům nabízeli jako nádeníci. Hospodář chodí v různých hodinách na trh, aby hledal nádeníky pro svou vinici, a sjednává s nimi obvyklou denní mzdu jeden denár. Paradox podobenství spočívá v tom, že hospodář večer nechává přijít nejdříve ty, kteří začali pracovat nejpозději. Všichni dostávají stejnou mzdu, nezávisle na čase, který odpracovali. Ježíš tímto podobenstvím poukazuje na to, že u Boha se hodnota měří jinak než v hospodářství.

Bůh nám dává svou milost, když jsme připraveni následovat jeho volání. Nemáme se srovnávat s druhými. U Boha nejde o pouhý pracovní výkon, který máme ve svém každodenním zaměstnání odvádět, ale o něco podstatnějšího. Jde mu o „práci na Pánově vinici“. Lze tomu rozumět jako práci na sobě samém, jako úsilí o duchovní rozvoj. Mzda zde není něčím vnějším, nýbrž je třeba ji chápat v duchovním smyslu.

Kdo na sobě pracuje, bude sama sebe před Bohem prožívat jinak. Odměnou je mu samotná činnost. Skrze práci na sobě se sám proměňuje. Cítí se šťastný a spokojený.

Ježíš hovoří ve svých podobenstvích také o nepoctivém správci a jeho chytrosti, kterou lze chápat jako příklad zacházení s našimi vlastními chybami a slabostmi. Hovoří také – aniž by je soudil – o bankovních obchodech. V podobenství o hřivnách mluví o tom, že máme s dary, které jsme od Boha dostali, také hospodařit. Máme se svými dary zacházet s důvěrou a nikoli ze strachu z chyb a negativního hodnocení zvenčí své hřivny zakopat. Pilní služebníci jsou odměněni (srov. Mt 25,14–30). Zároveň nejde jen o pracovní píli, ale také o ochotu svůj život, který jsem od Boha dostal, formovat a utvářet. Oba služebníci, kteří s dary hospodařili, jsou příkladem důvěry. Neupínám se úzkostlivě na sebe. Neplýtvám svou energií na to, abych neudělal žádnou chybu. Naopak mám důvěru v to, že dary, které mi Bůh nadělil, také využiji k dobru lidí.

Ježíš oceňuje práci. Ale ví také o nebezpečí poměřovat svůj život pouze prací nebo vidět pouze úspěch. A tak v podobenství o boháči a stodolách varuje před nenasytností a touhou mít stále víc. A v horském kázání varuje před tím, abychom si dělali mnoho starostí o svou práci a živobytí. „Nejprve tedy hledejte Boží království a jeho spravedlnost, a to všechno vám bude přidáno“ (Mt 6,33).

V podobenství o hostině varuje Ježíš před tím, že ti, kteří lpějí na svém hospodářském úsilí – na poli, které koupili, nebo na volském sprežení, kterým hodlají zlepšit své podnikání (srov. Lk 14,18n) –, promeškají nebeskou hostinu. Nebudou slavit slavnost svého naplnění a sjednocení s Bohem, nýbrž vyčerpají se vnějšími věcmi.

Nebezpečí přílišného spolehnutí se na vlastní aktivitu je také patrné na příběhu Marty a Marie (srov. Lk 10,38–42).

V církevní tradici bylo toto vyprávění často chápáno jako protiklad aktivního a kontemplativního života. Tento text byl citován, aby byla zdůrazněna nadřazenost kontemplativního života. Ve skutečnosti však jde o správnou rovnováhu. V každém z nás je Marta i Marie. Marta se stará o plno věcí. Je dobrou hostitelkou. Myslí si ale, že přesně ví, co od ní hosté očekávají: dobré jídlo a hezky prostřený stůl. Vůbec přitom nedává pozor na to, co jí hosté chtějí říct. Často jsme ve svém konání slepí a myslíme, že naše aktivita lidem

vždy poslouží. Vůbec ale nenasloucháme skutečným potřebám lidí. To je jeden aspekt. Druhý aspekt: Marie se posadí k Ježíšovým nohám a poslouchá jeho učení. Stále znovu potřebujeme ticho, abychom zaslechli, co nám Bůh říká, jaké vnitřní podněty v nás chtějí během modlitby zaznít. Pouze když obojí spojíme, jednání a naslouchání, činnost a setrvání v tichu, bude náš život přinášet ovoce. Naše práce může také vyjít naprázdno. Potom zahoříkne jako Marta, která dělá své sestře výčitky. Její zahořklost ukazuje, že očekávala za svou práci uznání.